

Кинески се учи у Железари, али и у појединим вртићима

У европским земљама, па и у Србији, интересовање за кинески језик је у успону, каже др Радослав Пушић, професор на Групи за кинески језик на Филолошком факултету

Многе кинеске фирме долазе у наше крајеве и језик споразумевања с Кинезима често је енглески, мада се наши људи труде да науче и кинески. Рецимо, у „Железари Смедерско“ 350 наших радника укључено је у пројекат који је требало да им омогући да науче језик да би се лакше споразумевали с кинеским руководиоцима у фирми и са онима који ће их обучавати, јер наши људи због посла бораве по неколико месеци у Кини.

У неким нашим приватним обдаништима деца уче кинески кроз игру и забаву. Курсеве организује Језичко-културни центар НР Кине у Србији „Конфуције“, а директор овог центра др Радослав Пушић, професор Филолошког факултета у Београду, каже да учење кинеског у вртићима показује каква су интересовања родитеља те деце, јер они желе да их припреме за време које неумитно долази.

Интересовање за кинески језик у Србији је у успону и ми то и на Филолошком факултету и у Институту „Конфуције“ примећујемо већ неколико година. И не само ми у Србији, него и у другим европским земљама, а нарочито у Немачкој, па и Француској и Великој Британији. Ако имамо у виду и односе Србије и Кине, који су у континуитету добри, па и иницијативу кинеског председника о „новом путу свиле“ („Један појас, један пут“), где је Србија пронашла своје место, онда све то показује да је пораст интересовања за кинески језик очекиван, али није довољан за све потребе које се намећу – каже професор Пушић. Помиње и да је уочен проблем недостатка добрих преводилаца: представници неколико кинеских фирми тражили су њих 40, али наша страна није могла да им обезбеди толико заиста квалитетних познавалаца језика.

Питамо нашег саговорника зар Филолошки факултет није ишколовао толико преводилаца за кинески језик. Пушић каже да јесте: од 1974, откад постоји Група за кинески на Катедри за оријенталистику, дипломирало их је око 400. Неки су завршили и постдипломске студи-

Др Радослав Пушић и кинески председник Си Ђипинг

И Кинези уче српски језик

је, али већина их је, а поготово они бољи, ван земље. Зато се на прсте једне руке могу набројати врхунски преводиоци за кинески који су данас у Србији.

Колико студената годишње упише кинески језик на Филолошком факултету?

– Раније су то биле групе од 25 до 30 академика, а сада од 35 до 40. У односу на неке друге светске језике, то је мало, али наш циљ је квалитетан програм за 40, а не за 400 студената – објашњава Пушић. Кад је, пак, реч о курсевима за учење кинеског, саговорник „Политике“ про-

За језик је важно окружење

Један од наших малобројних научника који су докторирали на Пекиншком универзитету, и то на кинеском језику, јесте садашњи научни сарадник у београдском Институту за новију историју др Јован Чавошки.

После одбрањеног магистарског рада поново је добио стипендију Владе НР Кине и отишао на докторске студије на Пекиншки универзитет, у Школу за међународне студије. Похађао је и специјализоване курсеве (све на кинеском), а написао је и бранио докторску тезу (кинеско-југословенска надметања у Трећем свету педесетих и шездесетих година 20. века).

– Кинески сам почео да учим овде, али сам га најбоље научио у Кини – сумира своје искуство др Јован Чавошки.

цењује да је у овом тренутку око 3.000 наших грађана, од деце у предшколским установама до средњошколаца и средовечних запослених, укључено у разне нивое учења овог језика.

А да ли је уопште могуће научити кинески језик? Наравно да је могуће, одговара професор и наводи да кинески није ни тежи ни лакши од других језика. Његова граматика је веома једноставна и зато је говорни кинески за основну комуникацију могуће научити за пола године до годину дана. Али за сложенију комуникацију, као и у енглеском и другим језицима, потребно је више времена. Поред тога, кинеско писмо није лако научити (треба познавати 3.000–3.500 знакова), мада није немогуће.

Међутим, и Кинези уче српски. Пушић каже да у Пекингу на Универзитету за међународну културу и језике дуже од пола века постоји Катедра за српски језик, на коју се сваке четврте године уписивало по 12 студената. Кад се СФРЈ распала, на универзитету у Пекингу уписивано је, опет сваке четврте године, 12 студената за српски и 12 за хрватски језик. У последње две године и други универзитети у Кини покренили су учење српског, и сада их је укупно пет.

Кажемо професору да је нашу јавност изненадило то што кинески амбасадор у Србији Ли Манчанг веома добро говори српски, мада је то разумљиво ако се зна да је студирао у Србији.

– Да, реч је о периоду када се Кина отвара према свету и кад је слала своје студенте и интелектуалце у многе земље, да би упознали њихову културу и језике. У том њиховом државном програму тадашња Југославија („ни источна, ни западна“) била је веома значајна. Осамдесетих година прошлог века њих 45 било је у нашој земљи. Међу њима је био и садашњи амбасадор НР Кине у Београду Ли Манчанг – узвраћа професор.

Бранислав Радивојша

Инжењери не пристају на непостојање

У трећу деценију рада Академија инжењерских наука улази с надом да ће Србија ухватити прикључак с четвртм индустријском револуцијом и да млади стручњаци више неће бити извозни производ

Две деценије постојања, колико је минуле седмице навршила Академија инжењерских наука (АИНС), протекле су као вођња на историјско-научном ролеркостеру – кроз понирања, оштре заокрете и напорне успоне. Њено оснивање у септембру 1998. био је акт којим је инжењерска струка обзнанила да не пристаје на непостојање, упркос чињеници да је Србија на праг 21. века стигла с привредом и економском уништеним санкцијама, с десеткованим истраживачко-развојним капацитетима и малаксалом научном активношћу, услед масовног егзодуса младих и перспективних кадрова.

За првог председника, изабран је академик Миомир Вукобратовић (1921–2012), научник светског гласа, глобални херој пионирске епохе роботике, човек који је седамдесетих година у Јапану распламсао интересовање за ову област серијом предавања на тамошњим универзитетима и институтима. Уз њега, нуклеус Академије чинили су стручњаци чије је дело било узидано у златне деценије развоја Југославије, која је на пољу инжењерства и технологије и те како имала чиме да се дичи. Још шездесетих година прошлог века, отпочео је развој електронске индустрије. У корак са западним светом произвођена су интегрисана кола, микропроце-

сори и дигитални рачунари. Прављене су тзв. ЦИЦ машине, врхунац технологије тог доба, које су одмевале човека у операцијама попут бушења, сечења, резања, савијања, заваривања... У Институту „Михаило Пупин“, српски научници Рајко Томовић и Миодраг Ракић су 1963. створили „Београдску шаку“ с пет прстију који имају сензоре на додир и могућност хватања предмета. Ова претеча свих бионичких протеза заузима почасно место у Музеју науке у Бостону, као једно од најзначајнијих досега у области рачунских технологија 20. века. Такође, Југославија је била једна од првих земаља која је увела промет новца електронским путем, захваљујући рачунарској мрежи која је била плод домаће памети. Баш као што су наше памети и руку дело били у свету најбољи млади авиони у својој класи – „галеб“, „јастреб“ и „ораво“. О инжењерским грађитељским и бродоградитељским подухватима да не говоримо

Наравно, Академија није формирана да би чувала усомене на ту бољу прошлост, већ с намером „да допринесе општем напретку инжењерства и техничко-технолошких наука, као предуслову за опоравак привреде и економије“, наведено је у оснивачком акту. У то време,

такав циљ звучао је као манифест идеализма, а ни наредне године нису давале повода за оптимизам. На трауматичну приватизацију, у којој је изгубљено милион радних места у индустрији, надовезао се цунами светске економске кризе, а Србија се нашла међу три земље у свету по највећем „одливу мозгова“. С картом у једном правцу понајвише су одлазили – инжењери. Зато је тражење начина да се сустигне одмакли воз четврте индустријске револуције данас постало питање опстанка.

„Актуелну етапу деловања Академије карактерише залагање за реиндустријализацију Србије, засновану на изради националних технолошких платформи, дигитализацији и примени роботике, вештачке интелигенције и споју машинства, ИКТ-а и електротехнике. Све то би требало да створи нова радна места и стручњаке задржи у земљи“, истиче проф. др Бранко Ковачевић, председник АИНС-а, организације која броји 120 редовних, 69 дописних, 9 почасних и 64 инострана члана. Међу њима је и 17 академика САНУ, као и 25 бивших и садашњих де-

кана факултета на којима се образују инжењери.

„Модернизација није могућа без снажне потпоре инжењерских наука и технологија, у комбинацији с ефикасним школским системом, пре свега високом школством“, поручио је професор Ковачевић на на Свечаној скупштини поводом 20 година од оснивања АИНС-а.

На том скупу говорила је и министарка грађевинарства Зорана Михајловић, која је присутнима оручила да је „овде срце система инжењерства у Србији“. Речи пригодне за свечарски

Сви човеколики роботи крећу се по принципу који је пре готово пола века осмислио наш инжењер Миомир Вукобратовић

повод, али не и за одсликавање реалности. Наиме, АИНС-у за две деценије постојања држава није обезбедила простор за смештај и рад, нити је регулисано њено финансирање. Академија нема ни статус националне научне инжењерске установе, иако је као таква препозната у међународним оквирима. Између осталог, члан је Европског савета примењених наука и инжењерства, експертског тела Савета Европе. Тренутно учествују у реализацији неколико пројеката у области енергетике, нових материјала и авио-техника, односно дизајна електричног авиона. АИНС-у је указано поверење да буде координатор реформе европског високог образовања у области инжењерства.

Дарко Пејовић

НАУКА КРОЗ ПРИЧЕ

Квантно слово

Особени знак српске ћирилице, слово „ћ“ – глобално је познато и као нешто сасвим друго – као симбол у квантној физици који представља једну од фундаменталних константи природе. Физичари га већ више од 90 година називају „х са цртом“ (х бар) и њиме рутински означавају редуковану Планкову константу х. Као и Планкова, редукована или Диракова константа се користи за описивање једног кванта, односно најмање могуће вредности енергије.

Њена вредност је Планкова константа која је подељена са 2π (два Пи), због чега је значајно погоднија за коришћење у квантномеханичким изразима од саме Планкове константе.

Према анегдоти, слово ћ је у физику тридесетих година 20. века увео један од очева квантне механике Пол Дирак управо након што га је видео у за њега неразумљивом српском тексту. Анегдота је сасвим неопозвана, али нема сумње да је Дирак (иначе заслужан за откриће антиматерије, повезивање теорије релативности и квантне механике, стварање квантне теорије поља, али и самих основа квантне физике) био и први физичар који је користио знак „х са цртом“, како би олакшао рачунање.

Слово се појављује на страни 87. Диракове преломне књиге „Принципи квантне механике“, коју је 1930. објавио „Кларендон прес“.

С. Бубњевећ